

Preek over Mattheüs 5:13-16

Gehouden op de 5^e zondag van Epifanieën, 5 februari 2017, in de Maranathakerk te Den Haag

Gemeente van Christus,

Bijbelse teksten kunnen ons vooral dan diep raken, wanneer zij ons aan iets herinneringen dat ons na aan het hart gaat of ging. Zo verging het mij weer, toen ik van de week het Bijbelwoord las dat wij net hebben gehoord: „Jullie zijn het zout van de aarde. Jullie zijn het licht van de wereld.” Het deed me aan een lichtdrager uit mijn eigen leven terugdenken.

Voordat ik met theologie ben begonnen, studeerde ik een technisch vak, waarmee ik niet erg gelukkig was. Tenminste tijdens de zomervakantie wilde ik iets nuttigs doen. Daarvoor reisde ik voor enkele weken naar Bethel. Dat is een buitenwijk van de Duitse stad Bielefeld, ooit gebouwd door de Protestantse diaconie. De hele buurt bestaat uit inrichtingen, ziekenhuizen en werkplaatsen voor mensen met verschillende lichamelijke of psychische handicaps. Daar had ik mezelf opgegeven als vrijwilliger in een tehuis voor jongeren in rolstoelen. Voor wat hulp bij het aan- en uitkleden, het eten, wassen en hun dagelijkse bezigheden.

Voor mijn laatste twee dagen dat ik er was kreeg ik een nieuwe bewoonster toegewezen, mij werd verteld dat zij 17 was en pas gisteren op haar nieuwe woonplaats was gearriveerd. En dat zij, anders dan de meeste andere bewoners, naast haar rolstoel ook nog andere beperkingen had. Mijn taak was het om haar met haar nieuwe omgeving vertrouwd te maken. Jammer genoeg ben ik haar naam al lang vergeten. Maar wat mij tot vandaag met haar verbindt, dat vergeet ik nooit.

Ik weet nog hoe ik schrok toen ik haar kamer binnenkwam. Zij was sterk spastisch, verkromd en vervormd zat zij vastgebonden in haar rolstoel. Ik wist al, zij kon niet zien, niet horen, niet praten. Maar pas nu, toen ik zo voor haar stond, drong het tot me door: hoe kan ik überhaupt contact met haar maken? Hoe kom ik erachter dat zij iets heeft begrepen, wat haar vragen zijn, wat zij leuk vindt en wat zij juist niet wil? Herkent zij mij? En als ja, wat herkent zij van mij? Ik was ineens onwijs verlegen en onzeker.

Maar dankzij haar veranderde dat snel. Met een verbazingwekkende en kalme beheerstheid werkte zij al mijn onzekerheid binnen de kortste tijd weg. En leerde mij haast vanzelfsprekend een vorm van communiceren die vreemd en compleet nieuw voor mij was. Want alles moest ik noodgedwongen door aanrakingen uitdrukken. Alleen dat kon zij waarnemen en begrijpen. Elke begroeting, elk vriendelijk woord, elke waarschuwing en kalmering – alles ging zonder woorden. En hoe doe je dat met een mededeling à la: “En dat is de woonkamer, hier wordt elke middag om een uur samen gegeten”? En ja, zelfs zoiets kan je met aanrakingen overbrengen, dat heb ik van haar geleerd, zij was met haar 17 jaar al een meesteres van deze vorm van communicatie. Voortdurend heeft zij naar mijn handen gezocht, gevoeld, met haar gezicht gestraald en mij in die veel te korte tijd geleerd, wat communicatie allemaal kan betekenen. Gezegend, verlicht door deze lichtdraagster reisde ik vervolgens terug naar Berlijn.

„Jullie zijn het zout van de aarde. Jullie zijn het licht van de wereld”, laat Mattheüs Jezus zijn lezers toespreken. Deze eerste christenen hadden geen kerkgebouw en geen vaste zondagse eredienst. Zij konden simpelweg vaak genoeg hun licht niet op een standaard zetten. Hun geloof leven, daarvoor uitkomen, dat was meestal erg lastig voor ze en ging altijd met angst gepaard. Want christenen waren vijanden van de staat, zij weigerden de militaire dienst en knielden niet voor de goden neer die iedereen moest vereren. Hoe ver weg dat lijkt, al heb ik kennissen die in de DDR zijn opgegroeid die nooit over hun geloof mochten praten want anders konden ze wel fluiten op hun studieplek. Hoe konden zij zout van de aarde en licht van de wereld zijn? Ik moet aan de vrouw in de rolstoel denken. Ook haar straalkracht was voor mij eerst verborgen, onmogelijk haast.

In zekere zin geldt dat ook voor ons. Het zout van ons geloof, smaakt dat nog naar iets? Kunnen wij met onze christelijke manier van leven, denken en belijden nog smaakvol, inspirerend, zinvol en corrigerend zijn voor anderen? Wat kosten ons ons geloof, ons belijden, onze navolging van deze rebel van God, Jezus? Heeft het zout van ons burgerlijk en ingesleten geloof niet lang al heel veel van zijn smaak verloren? Weer duikt de vrouw in haar rolstoel op in mijn gedachten. Haar manier van communiceren was een noodzaak voor haar, zij moest aanraken en aangeraakt worden om in verbinding te kunnen staan met anderen, met het leven zelf. Hoe zou het eruitzien als ons geloof voor ons zo’n noodzaak was?

En het licht van de wereld? Velen willen zich eerder verstoppen, onder een korenmaat wellicht, ook ikzelf ken dat. Anderen mogen onze kwaliteiten, talenten, onze kracht zien – wijzelf hebben vaak het gevoel dat het nog wel heel erg meevalt met hoe geweldig wij zijn. In onze zelfwaarneming staan onze schaduwkanten, onze rommelige, verstofte en donkere hoeken voorop. Durven wij daar een licht aansteken? Wat moeten wij met die schaamte? Hoe kunnen wij, kleine mensen met een erg beperkte invloed op onze kleine omgeving „licht van de wereld” zijn? Dat klinkt haast belachelijk. Nee, ik weet wel dat mijn licht niet onder een korenmaat hoort, maar mag ik me daarmee alsjeblieft later bezighouden? Als alles in mij opgeruimd, afgestoft en netjes is?

Hier had die jonge vrouw in haar rolstoel noodgedwongen geen last van. Als vanzelfsprekend moest zij zich voortdurend met al haar beperkingen aan anderen toevertrouwen, hun grenzen overwinnen, hen haast dwingen tot haar unieke en intieme manier van communiceren.

„Jullie zijn het zout van de aarde. Jullie zijn het licht van de wereld.”

Tot wie zegt Jezus dit? Bedoelt hij ons kerkmensen? Ik denk aan de geschiedenis van onze kerk en moet toch zeer twifelen. Als officiële staatsreligie is het christendom in plaats van het licht van de wereld veel te vaak tot duister engel des doods geworden, denk aan de talloze brandstapels, kruistochten en oorlogen, aan de uitbuiting van talloze slaven en landen, ja ook tot meerdere glorie Gods. En het zout van ons geloof? Vaker dan smaakvol zin en inspiratie te stichten werd het jammer genoeg zijdens moralisten als conserveringsmiddel voor oude en lang afgedankte regels, normen en denkpatronen ingezet. Eerlijk gezegd vind ik dat helemaal niet lekker smaken.

Ik ben ervan overtuigd, ook tot de jonge vrouw in haar rolstoel heeft Jezus dit gesproken. Zij kon niet praten, niet lezen. Zij wist niet veel, was er gewoon in het hier en nu en zocht naar mijn hand. Ook haar bedoelde Jezus. Want hoe vaak heeft Jezus, deze rebel van God, niet zo tot de mensen gesproken? Hoe vaak heeft hij niet hen in het middelpunt van de aandacht gezet die nooit opvielen en niets te zeggen hadden? Hoe vaak heeft hij hen niet een stem gegeven die werden weggemoffeld en die nooit iets konden inbrengen? Hoe vaak heeft hij niet gepreekt tegen machthebbers die hun oren alleen naar de stemmen lieten hangen die het hardste brulden? Tegen leiders die bereidwillig de zondenbok offerden waarnaar werd geschreeuwd? Hoezeer heeft Jezus ons niet opgeroepen om onze angst te laten varen en om in plaats van bang te zijn vooral lief te hebben? De liefde namelijk, daar ging het hem om, onze liefde moet stralen in de wereld. En hoezeer heeft Jezus niet geleden aan onze traagheid, onze lafheid en onze schaamte. Hoe hard en hoe gewelddadig heeft hem onze onbarmhartigheid getroffen.

En toch heeft hij ons gezegd: „Jullie zijn het zout van de aarde. Jullie zijn het licht van de wereld.”

Want zout is er om smaak te verlenen. Het is niet eeuwig houdbaar en moet slim worden ingezet, niet te veel en niet te weinig. Licht is er om verspreid te worden, mensen zijn nodig om het te vermenigvuldigen, in de wereld te dragen. Lichtdrager zijn, dat betekent transparant, doorzichtig te worden voor God, want zo kun je het krachtige licht van Jezus, deze rebel van God die tot Messias voor de wereld werd, de wereld indragen. Want door de dood heen heeft hij dit licht voor alle eeuwigheid bewaard opdat wij juist in donkere dalen onze wegen kunnen vinden.

Die jonge vrouw in haar rolstoel, zij is voor mij zo’n lichtdraagster geworden, en toch heb ik haar nooit meer opgezocht. Of zij nog leeft? Of zij nog elke keer straalt als zij het zonlicht dat door een raam naar binnen valt op haar gezicht voelt? Voor mij, op zijn minst voor mij, was zij een lichtdraagster. Zo enorm bescheiden en toch resoluut. Ondanks of waarschijnlijk op grond van haar beperkingen was zij helemaal doorschijnend voor het licht van een wereld geworden die groter, wijder, dieper en lichter is dan de onze. Een wereld, waar wij deel aan hebben, steeds weer. Een wereld die ons aanraakt en een nieuwe taal leert. Een taal die vaak helemaal zonder woorden al compleet is, die met aanrakingen, rituelen, verbindingen en daden van liefde aan elkaar hangt. ‘Rijk van God’ noemt Jezus deze wereld, dit lichtpunt van de geschiedenis.

Overal daar waar mensen vanuit de geest van deze Jezus leven en bewust of onbewust deze nieuwe taal leren, breekt dit rijk open. Daarop vertrouwen, dat is voor mij geloof. Geloof, dat wel, dat nooit af is en ook een uitdaging voor mij, een eis aan mij blijft. Daarvan doordrongen leeft het wonder van Jezus Christus verder, tegen alle rampen van de geschiedenis en tegen alle beperkingen van ons mensen is. Een oneindige, stralende keten van licht tot in onze tijd en verder in alle eeuwigheid. Amen.